

İstanbul Sözleşmesi'nin Akıbeti Ne Olacak?

Aydın Aktay¹

Özet

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği tartışmalarının gerek siyasetin gerekse toplumun gündeminde yer bulmasının önemli araçlarından birisi de İstanbul Sözleşmesidir. Bu sözleşmeye taraf olanlarla karşı çıkanlar arasında amansız bir gerilim söz konusu. Bu gerilimin arka planındaki kuramsal, tarihsel verileri ortaya koymak ve bu konunun uzandığı/uzanabileceği farklı yönleri göstermek bu çalışmanın özünü ifade edebilir. Bu yüzden bu çalışmada tartışmaların öne çıkan isimlerine bolca referanslar verilmektedir. Görünen o ki bu tartışma gündemi gelecek on yıllar içinde de kentleşen, sekülerleşen Yeni Türkiye'nin sosyolojisinde gerilimler, kutuplaşmalar üretmeye devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Sözleşmesi, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Eşitliği, Cinsiyet

Abstract

One of the important tools for Gender Equality / Inequality discussions to be on the agenda of both politics and society is the Istanbul Convention. There is a relentless tension between those who are parties to this contract and those who oppose it. To reveal the theoretical and historical data behind this tension and to show the different aspects that this issue can extend can express the essence of this study. That is why in this study there are plenty of references to the prominent names of the discussions. It seems that the agenda of these discussions urbanized within the next ten years, tensions in Turkey's secularized new sociology, will continue to produce polarization.

Keywords: Istanbul Convention, Gender, Gender Equality, Gender

¹ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, aydinaktay@sakarya.edu.tr, ORC ID: 0000-0001-9806-3365.

Giriş

Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği tartışmalarının gerek siyasetin gerekse toplumun gündeminde yer bulmasının önemli araçlarından birisi de İstanbul Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmeye taraf olanlarla karşı çıkanlar arasında amansız bir gerilim söz konusu. Bu gerilimin arka planındaki kuramsal, tarihsel verileri ortaya koymak ve bu konunun uzandığı/uzanabileceği farklı yönleri göstermek bu çalışmanın özünü ifade edebilir. Bu yüzden bu çalışmada tartışmaların öne çıkan isimlerine bolca referanslar verilmektedir. Görünen o ki bu tartışma gündemi gelecek on yıllar içinde de kentlileşen, sekülerleşen Yeni Türkiye'nin sosyolojisinde gerilimler, kutuplaşmalar üretmeye devam edecektir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tartışmaları

Sözleşmenin, kadına, her türlü şiddeti, tarizi, tacizi, istismarı önlemeye, kadın cinayetlerini yok etmeye dönük niyet ve iradesine kimsenin bir itirazı yok sanırım. İtiraz edenlere karşı hemen; "Kadın şiddetini mi destekliyorsunuz?" tarzında verilen karşılıklar çoğu zaman ajitasyon ve demagoji örneği olarak görülmekte, muhatapları üzerinde despotik bir etki olarak işletilmektedir. Aslında, sözleşmeye itiraz eden çevrelerin itiraz ettikleri noktalar genellikle sözleşmede yer alan birkaç maddenin içeriği ile ilgilidir. Bu sözleşmenin temelinde, cinsiyet kimliklerinin ve rollerinin sosyokültürel inşa olduğunu vurgulayan toplumsal cinsiyet kuramı kalkış noktasıdır.

Cinsiyet kimliklerini, rol ve yönelimlerini doğuştan kabul eden yerleşik kültüre karşı bu kuram, aslında yerleşik pek çok değeri, başta aileyi, din, gelenek, ahlak gibi birçok alanı tehdit eden bir durum arz etmektedir. İtirazların bu noktada olması da oldukça doğal. Doğal olmayan, bu itirazları tek havuzda toplayıp kadın şiddetinin baş sorumlusu ilan etme tarzı ve tavrıdır.

Bu kuramın kayıtsız şartsız, feministlerin ve eşcinsel lobilerin kültürel hegemonyası tarafından tek doğru imiş gibi dayatılmasına itirazlar, eleştiriler yapılıyor. Buna rağmen geleneksel aile ve değerlerine, doğal cinsiyet kimliklerine tehdit oluşturması belli çevrelerce görmezden gelinerek; buna itiraz edenler, en ufak eleştiride bulunanlar despotik bir söylem hegemonyası oluşturularak şiddetin ve kadının mağduriyetinin baş suçlusunu ilan ediliyor.²

² Yasin Aktay Yeni Şafak Gazetesindeki köşesinde bu tarz lobilerin etkinliğini eşcinsel despotizmi kavramıyla ifade etmektedir. "Kendi özel hayatında insanların ne yaptığıyla Türkiye'de de kimse ilgilenmiyor. Ancak öyle görünüyör ki, eşcinsel lobisinin talep ettiği özgürlük bile değil, herkesin hayatını kendi kurallarına göre belirlemek, bir eşcinsel toplum ortaya çıkarmak. Bu lobi, sanatın her alanında, sinemada, müzikte, oyuncak sektöründe çocukları eşcinselleştirme, insanları eşcinselliğe özendirme konusunda emperyal bir tutum sergiliyor. Ailece, çoluk çocuk seyredilen filmlerin çoğunda alakasız bir yerde bir eşcinsel ilişki bir normalite olarak sunuluyor. Konu artık

Bu kuramın ortaya çıkma hikayesi ise oldukça ilginçtir. Kuramı temellendiren bir kadın, Margaret Mead. Sonraları bilim camiasında bazı bilim insanlarınınca bilimsel sahtekarlıkla suçlanmıştır. Margaret Mead, Samoa yerlileri üzerinde yaptığı monografik incelemelerinden hareketle, orada yaşayan kadınlarla erkeklerin cinsiyet rollerinin ve cinsiyet kimliği algılarının alışılmış ve yaygın olandan farklı, eşitlik ve özgürlüğe dayalı olduğunu göstermiştir. Daha sonra aynı yerlilerle ilgili benzer çalışmalarda, Margaret Mead'ın kendi çalışmasının verilerini çarpıttığı ve toplumsal cinsiyet tezine uygun hale getirmek için verileri subjektif değerlendirdiğine dair suçlamalar ve eleştiriler yapılmıştır. Özellikle, Derek Freeman'ın bu eleştirilerine³ ve Mead'a yönelttiği suçlamalara bakılabilir.⁴

Kısaca, sözleşmeye toptancı reddiye kadar onu kadının kurtuluşu addeden yorumlar da fazlasıyla önyargılı ve hamasidir. Bu yüzden, konu giderek kadının hayrına olmaktan çıkıp ve aslından uzaklaşıp politikleşiyor. Sözleşmenin birkaç maddesinin ve kullanılan, adeta dayatılan bazı kavramlarının yeniden değerlendirilerek tadilatının yapılması en sağlıklı yol olacaktır. Belki de toptan kabul veya ret yerine İstanbul Sözleşmesi'ni yeniden düzenleyecek bir Ankara Sözleşmesi için uygun şartların oluşmasını sağlamak gerek. Bu yazının kaleme alındığı günlerde bir gece yarısı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözleşmeyi toptan fesih kararı da tartışmaları gelecek günlerde daha da alevlendirecek bir gelişme olmuştur. Cumhurbaşkanlığı'ndan gelen fesih kararına yurtdışından ABD ve AB üyesi ülkelerden gelen olumsuz ve ses tonu yüksek tepkiler de görüldü. Sözleşmeyi destekleyen çevrelerin uluslararası kamuoyu oluşturma gücü hakkında bu tepkiler oldukça manidardır.

Muhafazakâr mütedeyyin kesimlerde toplumsal cinsiyet tartışmaları bağlamında İstanbul Sözleşmesi'ne dair en güçlü ve istikrarlı tepkiyi koyan birkaç isim vardı. Bunlardan öne çıkan isimler olarak Mücahit Gültekin ile Sema Maraşlı'yı anabiliriz.

---

orada burada aşığılanan, hor görülen eşcinsellerin basit hak-hukuk özgürlük meselesi olmaktan çıkmış, çoktan ciddi bir eşcinsel despotizmine dönüşmüş durumda" (Aktay, Y., 2020) <https://www.yenisafak.com/yazarlar/yasinaktay/escinsel-despotizm-2055003>

³ Mead'ı eleştiren kitabın adı: Derek Freeman Margaret Mead and Heretic, The making and unmaking of an anthropological myth Penguin Books ,1983 Freeman, bu kitabı yazdıktan sonra karşı saldırıya uğruyor, hakkında

birçok Mead'ı savunan kitap yazılıyor.

⁴ Margaret Mead, kitabının 102. sayfasında evlenecek kızlar açısından bekaretin önemini aktarıyor ancak 142. sayfada ergenliğe ulaşan 25 kızdan 11'inin heteroseksüel ilişki deneyimi yaşadığını belirtiyor. Evlenirken bekareti kontrol edilen kızlar böyle bir ilişkiye nasıl cesaret ediyorlar. Dolayısıyla bu önemli bir çelişki. Ayrıca Yeni Zelandalı antropolog Derek Freeman, Mead'ın görüştüğü bir yaşlı hanımefendi ile tekrar görüşüldüğünde Mead'ın verdiği bilgiler kendisine sorulduğunda kadın onunla kafa bulduklarını ifade ediyor. Bir bilimsel çalışmada söylenenleri iyice test etmeden, emin olmadan yazmanın doğru olmadığını belirtiyor ayrıca eşcinsellik konusunda yazdıklarının hiçbirininin doğru olmadığını vurguluyor. Mead'ın kitabı nedeniyle Antropoloji dünyasının fena halde yanıltıldığı bilgisini not düşüyor.

Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları ve İstanbul Sözleşmesi'ne Dair Mücahit Gültekin'in Geç Kalmış Feryadı: At ve Üsküdar Paradoksu

Mücahit Gültekin, sözleşmenin öteden beri ilk muarızlarından ve itirazları gittikçe de şiddetini artıranlardan. Sözleşmeye dair itirazlarını dillendirdiği satırlarında adeta bir feryat var.⁵ Bu feryada kulak kesildiğimizde oldukça karamsar bir tablo karşısında ürkmekten hatta korkmaktan kendimizi alamıyoruz. Özellikle mütedeyyin muhafazakâr kesimlere yönelik bir tellal telaşındaki bu feryada karşılık itiraz edilecek birçok nokta var.

Bu itirazlardan birincisi şudur: Bu yolun Paris'e çıkacağı Özallı yıllarla kendini belli etmişti zaten. Sonrasında neoliberal politikalara eklemleme, dünya ve AB ile bütünleşme politikaları ile gelen yeni sosyolojik dalga, küresel kültürün bir cemaati yaptı. Cemi cümlemizi, yani toplumumuzu, tabi ki ailemizi de. Yalnız bu suların akmaya başlamasının miladını sadece

⁵ "Bizler hep başımıza gelenleri konuşuyoruz, başımıza gelecek olanları konuşmuyoruz, konuşmuyoruz. Hırsız evimizi soyduktan sonra kapıyı kilitliyoruz. Bazıları bunu bile yapmıyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği denilen şey; çocuklarımızın, değerlerimizin, varlığımızın, geleceğimizin çalınması anlamına geliyor. Hatta çalınması anlamına bile gelmiyor; biz kendi elimizle hırsıza onurumuzu, haysiyetimizi teslim ediyoruz. Ama bazıları hâlâ bunu "kadın-erkek eşitliği" meselesi sanıyor, "kadına şiddet" meselesi sanıyor, "kadının güçlendirilmesi" meselesi sanıyor. Yalancının mumu 500 senedir yanmaya devam ediyor. Bu konuda yetkililer topluma doğru bilgi vermiyor. Dünyanın en saçma teorisi koca devleti peşine takmış sürüklüyor. Kafası çalışan bazı dostlarımız meseleye ilgi göstermiyor. Bazı dostlarımız ise, meselenin politik amaçlarından habersiz, kendi kişisel tecrübelerine dayanarak "Ama kadına şiddet yok mu? Geleneklerimiz yanlış değil mi?" filan gibi itirazlar getiriyor; konuyu yeterince incelemiyor. Açık söylüyorum: ETCEP projesi başarıya ulaştığı gün çocuklarınızı tanıyamayacaksınız. Beğenmediğiniz o gelenekleri bile yana yakıla arayacaksınız. Aynen şimdi 70'lerdeki, 80'lerdeki mahallenizi aradığınız gibi. Ama bulamayacaksınız. İş işten geçmiş olacak. Pişman olacaksınız, belki de pişman bile olamayacaksınız. Sonra çaresiz kendinizi olup biten her şeye alıştıracaksınız. Bundan yıllar önce "modern tarım" söylemleriyle bitirilen toprağımız gibi, ekmeğimiz gibi, tohumumuz gibi, insanımız da bitecek. GDO'lu ürünlere sövüp bin türlü hastalıktan ölmeye devam ettiğimiz gibi, ne kızı ne de erkeğe benzemeyen çocuklarımıza bakıp, itiraz etmeyen o dilimizi ısıra ısıra ölüp gideceğiz. Batı'dan yediğimiz kazıklar konusunda bin tane örnek verebilirim ama ne fayda! Faydası yok çünkü biz kendimizi sevmeyen bir toplumuz. Kendisini sevmeyen, kendisinden öğrenen ve ama çocuklarının kaderini düşmanın eline terk etmiş bir toplum. Her gün "şanlı tarih güzellemele-ri" yapan ama çocuklarını Batı'nın yalanlarına teslim etmiş bir toplum. Ana-babaları "Ertuğrul" izleyen, çocukları Ricky Martin'e benzetilen bir toplum. Geçmişte yaşayan ve ama bugün olup bitenlere lâl olmuş bir toplum... ETCEP bir toplum mühendisliği projesidir. Batı'dan elimize tutuşturulmuş bir proje. Kendi okullarımızda, kendi öğretmenlerimiz eliyle, kendi paramızla, kendi çocuklarımızı Batı'nın fantezilerinin denekleri haline getiriyoruz. Dedim ya, söylesen ne fayda! Nabi Avcı gibi bir adam ETCEP hakkında, "Millî Eğitim Bakanlığı olarak, Avrupa Birliği ile birlikte başlattığımız, 'Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi', ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına önemli bir katkı sağlayacaktır." diyebiliyor. Belli ki değerli hocamız, kendisine verilen enformasyonla yetinmiş. Halbuki hocamızın kaleminden öğrenmiştik bundan 25 yıl önce "enformasyonla cahil" bırakıldığımızı... Ama yine de Avcı'nın söylediği tam doğru değil, "Avrupa Birliği ile Birlikte" yapmıyoruz, Avrupa Birliği istiyor biz yapıyoruz. ETCEP'te uyguladığınız hiç bir şey sizin değil hocam, fikir de etkinlikler de tercüme... Sadece onları uygulayan öğretmenler, okullar, bir de çocuklar bizim. Şimdilik bizim. Şimdilik... Allah'ım bize yardım et. Artık yakınlarımıza bile sözümüz tesir etmiyor. Çocuklarımızın Batı'nın oyuncağı yapılmasına izin verme. Senden gelecek her hayra muhtacız... Kaynak: Gültekin, Mücahit, 2021, https://kokludegisim.net/haberler/cocuklarimizi_batinin_fantezilerinin_denekleri_haline_getiriyoruz Erişim Tarihi:31-03-2021

bir yasaya bağlamak yanlış, bir o kadar da tuhaf. Bu cürmün tek müsebbibi bir yasa değil sadece. Bunun ille de bir müsebbibi bulunacaksa bunu uzun bir tarihsel süreçte aramak lazım ve bu öyle bir süreçtir ki geri de döndürülemez. Bu şekilde, okun yayından çıkmasının tarihi aslında çok gerilerde. Kemalist vesayetin inşa edemediği toplumu kendiliğinden gönüllü olarak dönüştüren en az bir 40 yıllık süreçten söz etmek lazım. İkinci itiraz cümlelerinde ise; içinde her tür cemaat ve İslamcı oluşumların da katkı yaptığı; kentleşme, modernleşme stratejilerinin ivme kazandırdığı, neoliberal küresel kültürün beslediği, sonuçta toplumu topyekûn sekülerleştiren bir süreçten söz ediliyor.

Tüm bu süreçler ve Türkiye'deki yeni sosyolojik profil görmezden gelinerek Sema Maraşlı'nın itirazları,⁶ Mücahit Gültekin'in uyarıları⁷ neler değiştirecektir?

Sözleşmeyi ve sözleşmenin arkasında duran hükümeti ve KADEM gibi STK'ları destekleyen açıklamalarına kızılan hükümetin Kültür Bakanı Nabi Avcı, bu sosyolojik ve yapısal değişimin ve dönüşümün çok farkında. Oluşan Türkiye'nin yeni sosyolojinin de. Açıklamaları aslında garip değil, garip olan açıklamalarına belli çevrelerden (belki de gecikmiş olan) gelen tepkiler. Oysa yaklaşık 40 yıldır her şey buna uygun plan ve programlarla yürüyor, yürüyecek de tabi ki. Her ne kadar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fesih kararıyla sözleşmenin askıya alınması Sayın Nabi Avcı'yı kontrpiyede bırakmış olsa da sözleşmenin uygun bir konjonktürde ısıtılıp tekrar tedavüle girmesi de an meselesi gibi görünmektedir.

Kadın Cinayetleri Meselesini Despotik Söylem Altında Anlama Cesareti Denemesi

Pınar Gültekin cinayeti üzerinden yürürlüğe sokulan söylemin analizi için ne dersiniz? Cinayetlerin bile cinsiyetçi söyleme malzeme edilmesi, "Kadın cinayetleri durdurulsun." şeklinde atılan hashtagler, manşetler; açılan kampanyalarla kısa sürede herkesi bu konuda değişik görüşler sergilemekten alıkoyan ürpertici bir konsensüs. Üstelik bu cinayetin arka planında çarpık ilişkiler ağı, erkekleri toptancı bir söylemle mahkûm eden bir dil, çok acayip bir hegemonik dil varken. Akademisyen ve siyasetçilerin çoğu bu konuda konuşmak konusunda oldukça ketum. Konuşanların çoğu tribünlere oynuyor. Stratejiler, konjonktür, egemen retorik, dengeler vs. gibi birçok hassas durumlar tarafından herkes kuşatılmış durumda.

⁶ Maraşlı, Sema, 2021, <http://www.cocukale.net/istanbul-sozlesmesi-ve-6284-e-neden-karsiyiz/> Erişim Tarihi: 31-03-2021

⁷ Gültekin, Mücahit, 2021, https://kokludegisim.net/haberler/cocuklarimizi_batinin_fantezilerinin_denekleri_haline_getiriyoruz Erişim Tarihi:31-03-2021

Cinayetin, belli bir grup tarafından, içeriği ve niyeti tamamen politik söylemle dolu olarak istismar edilmesi, İstanbul Sözleşmesi'ne dair itirazları olanların bu cinayet vesilesiyle susturulması, "Sanırsam...", "bu konu hakkında...", "ama, fakat..." ile başlayacak cümlelere kapıların kapatılması. Yani, dışlayıcı, ötekileştirip sizi hemen karşı tarafa gönderecek, lanetleyip sürececek bir ortam var. Öteden beri birçok konuda bu durum var zaten.

Belli ki kadın, cinsiyet ve azınlık haklarını; özgürlük, bireysellik, özel hayat gibi neoliberal değerler üzerinden estetize eden kültür endüstrisinin çarkları ve taşeronları çok iyi çalışıyor. Foucault'nun kavramsallaştırması ile "Söylemsel Düzenin İnşası" için gerekli tüm fırsatlar, imkanlar ve araç gereçler hızlıca tedavülde.

Medyaya düşen son yıllarda artış gösteren kadın cinayetlerinin çoğunda bu cinayetlerin arka planını, zeminini oluşturan habitus çok farklı. Kentli, modern, eğitilmiş sosyal ortamlardan geliyor şiddet haberleri. Bu yüzden, artık bildik ezber şeklinde kalıp yargularla ifade edilen analizler sorunlu, yani hiç de sadra şifa değil. Değerler dünyasındaki çürümenin başıboşluğununda buda payını hesaba katmak gerek.

Öte yandan feministlerin, endişeli modernlerin en çok sövüp saydıkları, lanetledikleri ataerkil feodal düzenin kadına dönük ürettiği şiddet herkesin malumu. Katı, hiyerarşik düzen içinde kendisine biçilen rol ve statüsü nedeniyle kadınlar çok çile çektiler. Bu düzenin hüküm sürdüğü yerlerde halen de çekiyorlar. Buna sessiz, duyarsız, umarsız kalınmaz. Bunun dışında, cinsiyetçi davranıp, kadını cinsiyeti nedeniyle hedefleyen her tür tariz, taciz, istismar, şiddet ne varsa toptan lanetlenmelidir de.

İslamcı Kadının Dönüşümü

Kamusal alanda kadın görünürlüğünü önemseyen Kemalist modernleşmenin sorunu idealize ettiği tek tip bir kadın tipine onay vermesiydi. Bu yüzden laik, modern görünümlü kadın, Kemalist modernleşme projesinde kamusal alandaki istenen portreyi temsil ediyordu. Buna karşılık başörtülü kadın ise bu projeye tehdit olarak algılanıp bu alana sokulmuyordu.

28 Şubat'ta bu iki kadını bir araya getiren, kamusal alanda buluşturan siyasi, iktisadi, sosyokültürel değişimler ve süreçler bir gerilim hattı oluşturmuş, bu hat üzerinde sismik dalgalanmalar, akabinde depremler yaratmıştı.

Nilüfer Göle, o vakitlerde yaptığı atölye çalışmalarında "Kamusal Alanın Yeni Yüzleri: Başörtülüler"⁸ üzerine hocası Touraine'in izinden giderek,

⁸ Göle, bu konuları merkeze koyan birçok çalışmaya imza atmıştır. Hepsisi de Metis Yayıncılıktan çıkma bu çalışmalardan 3'ü şöylece sıralanabilir: 2013'te, *İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri*, 2014

toplumsal müdahaleci yöntemle sorunu ele alarak, başörtüsünün İslamcı kadınları modernleştirici işlevine vurgu yapmış, İslamcı kadınlarda Kemalist modernleştirme projelerinin başaramadığını kentleşme ve eğitim süreçlerinin başaracağını öngören tezler ileri sürmüş ve bu konuda meşhur “Modern Mahrem” kitabını yayımlamıştır.⁹ Hakikaten geldiğimiz son noktada Göle’nin öngörülerinin doğrulandığı görülmektedir. Artık başörtülü İslamcı kadınlar, kimliklerini ötekileri olan laik, seküler modern kadın imgesi üzerinden kurmuyor, kendi geleneksel, teolojik ve tarihsel referanslarını sorgulayarak kuruyordu.

Bu konuda örnek sorgulama girişimlerinin öncüleri olarak mütedeyyin, İslamcı camianın kadın isimlerinden Nazife Şişman, Hidayet Şefkatli Tuksal, Fatma Karabıyık gibi isimler akla ilk gelenlerden. Hatta bu konuda “Kamusal Alanda Başörtülüler”¹⁰ başlığıyla Nazife Şişman’ın Fatma Karabıyık ile söyleşileri kitap olarak basılmıştı. Tabii ki bu sorgulamalar bu isimlerle sınırlı kalmadan günümüze kadar artan yoğunlukta gelmeye devam etmektedir.

Şimdilerde, İslamcı kadınların geldikleri son noktada ise toplumsal cinsiyet eşitliği ve İstanbul Sözleşmesi’nin hararetli bir savunucusu olarak KADEM, KAGEM gibi oluşumlarda da boy gösterdiğini görüyoruz.

Sonuç Olarak, LGBT-İ ve feminist hareketlerin söylemsel düzen inşasının tüm maharetlerini, kamuoyu oluşturma ve bundan despotik bir hava oluşturma becerisini aslında az sayıda olmalarına rağmen nasıl başarabildiklerini görmek açısından bu tip yeni sosyal hareketleri izahta kullanmada çok verimli olan kaynak mobilizasyonu teorisi çok açıklayıcı olsa gerek.

Kaynakça

Aktay, Y., 2020, <https://www.yenisafak.com/yazarlar/yasinaktay/escinsel-despotizm-2055003>, Erişim Tarihi: 31-03-2021

Derek Freeman, 1983, “Margaret Mead and Heretic: The making and unmaking of an anthropological myth, Penguin Books

Göle, N., 2002, *Melez Desenler: İslam ve Modernlik Üzerine*, İstanbul: Metis

Göle, N., 2013, *İslam’ın Yeni Kamusal Yüzleri*, İstanbul: Metis Yayınları.

Göle, N., 2014, *Seküler ve Dinsel: Aşınan Sınırlar*, İstanbul: Metis Yayınları.

Göle, N., 2015, *Gündelik Yaşamda Avrupalı Müslümanlar: Avrupa Kamusal*

yılında, Seküler ve Dinsel: Aşınan Sınırlar ve en son 2015’te, *Gündelik Yaşamda Avrupalı Müslümanlar: Avrupa Kamusal Alanındaki İslam İhtilafları Üzerine Bir Araştırma* yayımlanmıştır. Ayrıca Göle’nin söz konusu dönemde ses getiren en önemli çalışmalarından biri de 2002 yılında yine Metis Yayıncılık imzalı: “Melez Desenler: İslam ve Modernlik Üzerine” kitabıdır.

⁹ Göle, Nilüfer, 2000, “Modern Mahrem, Medeniyet ve Örtünme”, Metis, İstanbul
¹⁰ Karabıyık, Fatma, (2000), “Kamusal Alanda Başörtülüler”, İz Yayıncılık, İstanbul

- Alanındaki İslam İhtilafları Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul: Metis Yayınları
- Göle, N. 2000, *Modern Mahrem: Medeniyet ve Örtünme*, İstanbul: Metis.
- Gültekin, Mücahit, 2021, https://kokludegisim.net/haberler/cocuklarimizi_batinin_fantezilerinin_denekleri_haline_getiriyoruz Erişim Tarihi:31-03-2021
- Karabıyık, Fatma, 2000, *Kamusal Alanda Başörtülüler*, İz Yayıncılık, İstanbul
- Maraşlı, Sema, 2021, <http://www.cocukaile.net/istanbul-sozlesmesi-ve-6284-e-neden-karsiyiz/> Erişim Tarihi:31-03-2021
- Mead, Margaret, 2018, *Samoa'da Ergen Olmak*, Çev. Gökçe Aktuğ, Alfa Yayıncılık Yayınları.